

SEYAHATLE İLGİLİ CİNSEL YOLLA BULAŞAN HASTALIKLAR

Reşat ÖZARAS

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Anabilim Dalı, İSTANBUL
rozaras@yahoo.com

ÖZET

İnsanların ulusal ve uluslararası seyahatleri artmakta ve artan seyahatlerle birlikte yeni sağlık sorunları da ortaya çıkmaktadır. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, alt ve üst genital sistem enfeksiyonlarını, bu enfeksiyonların kadınlardaki komplikasyonlarını, hepatit B ve C enfeksiyonlarının neden olduğu kronik hepatit ve karaciğer kanserini, papillomavirüse bağlı getinal kanseri ve HIV enfeksiyonuna bağlı AIDS'i içine alan geniş bir hastalık grubudur. Seyahat etmek cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından özel bir risk oluşturabilir. Çoğu cinsel yolla bulaşan hastalık, erkekten kadına geçme şeklinde bulaşmaktadır. Genital bölgede lezyon olması ve cinsel ilişki ve partner kararı verilirken ilaç ya da alkol etkisi söz konusu ise risk daha fazladır. Kondom kullanımı bulaşı önemli ölçüde azaltır. Hızlı teşhis ve tedavi hem komplikasyonları azaltacak hem de hastalığın yayılımını azaltacaktır. Cinsel yolla bulaşan bir hastalık saptanınca diğerleri de akla gelmeli ve taranmalıdır.

Bazı önleme, saptama ve tedavi etme yaklaşımları, bu hastalıklarla mücadelede önemlidir. Ancak seyahatle ilişkili cinsel yolla bulaşan hastalıkları önlemenin en önemli aşaması, güvenli olmayan cinsel temastan uzak durmaktır.

Anahtar sözcükler: bulaş, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, seyahat

SUMMARY

Sexually Transmitted Diseases in Travelers

Domestic and international travel is increasing and associates with new health problems. Sexually transmitted diseases are a wide variety of illnesses including lower and upper genital tract infections, their complications in women, chronic hepatic disorders and hepatic cancer due to chronic hepatitis B and C, genital cancer due to human papillomavirus, and AIDS caused by HIV. Traveling may be a special risk for sexually transmitted diseases. The majority of the diseases are transmitted from males to females. An obvious lesion on the genital region and making decisions about sexual partner and sexual activities under influence of alcohol and drugs increase the risk of acquiring the diseases. Condom use reduces the risk of most infections. Immediate diagnosis and treatment can decrease the rate of complications and spread. Detection of one sexually transmitted disease should trigger considering for others.

Some preventive measures, detection and treatment modalities are essential for these diseases. However completely preventing sexually transmitted disorders in a traveler is only possible with abstinence of unsafe sex.

Keywords: sexually transmitted diseases, transmission, travel

Son 30 yıl içinde insan hareketleri büyük bir hızla artmış, insanların kendi ülkeleri içindeki ve ülkeler arasındaki seyahatleri önemli artışlar göstermiştir. Örneğin Dünya Seyahat Örgütü 2007 yılında 903 milyon insanın uluslararası seyahat yaptığını bildirmektedir⁽⁷⁾. Artan seyahat birlikte yeni sağlık sorunları ortaya çıkarmış ve küçülen, küreselleşen dünyada hastalıkların epidemiyolojisi önemli değişiklikler göstermiştir.

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, alt ve üst genital sistem enfeksiyonlarını, bu enfeksiyonların kadınlardaki komplikasyonlarını (pelvik enflamatuvar hastalıklar, sterilite, ektopik gebelik ve kronik pelvik ağrı), hepatit B ve C enfeksiyonlarının neden olduğu kronik hepatit ve karaciğer kanserini, papillomavirüse bağlı getinal kanseri ve HIV enfeksiyonuna bağlı AIDS'i içine alan geniş bir hastalık grubudur (Tablo)⁽⁴⁾.

Tablo. Cinsel yolla bulaşan hastalıklar.

Viral hastalıklar
Hepatit virüsleri (HAV, HBV, HCV)
HIV-1/2
HSV-I ve HSV-II
HTLV-1
Papillomavirus
Cytomegalovirus
Epstein-Barr virusu
Moluscum contagiosum
Bakteriyel hastalıklar
Calymmatobacterium granulomatis (Granuloma inguinale, donovanoz)
Chlamydia trachomatis (üretit)
C.trachomatis L1-3 (lenfogramuloma venerum)
Gardnerella vaginalis (bakteriyel vajinoz)
Haemophilus ducreyi (şankroid)
Neisseria gonorrhoeae (gonore)
Treponema palidum (sifiliz)
Fungal hastalıklar
Histoplasma capsulatum (histoplazmoz)
Parazitik hastalıklar
Entamoeba histolytica
Trichomonas vaginalis
Ektoparazitik hastalıklar
Phthirus pubis (bit)
Sarcoptes scabiei (uyuz)

Dünya Sağlık Örgütü, 1999 yılında Güney / Güneydoğu Asya'da 151 milyon, Latin Amerika'da 38 milyon ve Afrika'da 69 milyon kişide tedavi edilebilir cinsel yolla bulaşan hastalık olduğunu tahmin etmiştir^(2,3). Bu bölgeler aynı zamanda HIV pandemisinden etkilemiş bölgelerdir. Sahra altı Afrika'da anne babasının birini ya da her ikisini kaybeden çocuk sayısı 2000 yılında 14-20 milyon civarında olmuş ve bu çocukların birçoğu yaşayabilmek için seks işçiliği yapmaya zorlanmıştır^(1,5).

Seyahat etmek cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından özel bir risk oluşturabilir. Seyahat edenlerin bir bölümü bulundukları yeni ortamda yeni partnerleri ile güvenli olmayan cinsel ilişkiye girebilmektedir. Seyahat edenler, gittikleri bölgenin epidemiyolojisini hemen hemen hiç bilmediklerinden çeşitli enfeksiyonların riskleri ile karşılaşmaktadırlar. Özellikle seyahat sırasında cinsel ilişki yaşama ihtimali daha yüksek olanlar; gençler, erkekler, tek başına ya da aynı cinsten bir grupla seyahat edenler, kendi ülkelerinde çoklu partneri olanlar, aynı bölgeye birden fazla gelenler, daha önce cinsel yolla bulaşan enfeksiyonu olanlar ve sosyal

düzeyi daha yüksek olanlardır⁽⁶⁾. Herhangi bir seyahate eklenmiş bir cinsel aktivite yanında sırf bu amaçla seyahat planlandığı da bilinmektedir (seks turizmi) ve bu grup, cinsel yolla bulaşan hastalıklar açısından daha riskli bir grubu temsil etmektedir.

Uluslararası seyahat sırasında cinsel ilişki ile bir enfeksiyon hastalığının bulaşma riskini net olarak belirlemek güçtür. Ancak bazı özellikler yol gösterici olabilir:

Çoğu cinsel yolla bulaşan hastalık, erkekten kadına geçme şeklinde bulaşmaktadır⁽⁶⁾. Genital bölgede lezyonu olanlarda geçiş oranları daha yüksektir.

Cinsel ilişki ve partner kararı verilirken ilaç ya da alkol etkisi söz konusu ise risk daha fazladır. Cinsel ilişki sırasında kanama olduysa ya da menstrüel dönemde ilişki söz konusu ise risk daha fazladır.

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar, etkenin değişik coğrafyalara "seyahat" etmesi ile önemli epidemiyolojik sorunlar ortaya çıkarır. Dirençli bir mikroorganizma bu şekilde yayılabilir. Seyahat edenin legal partnerine bulaştırması ise gerek o ülke için sıra dışı olabilecek bir etkenin akla gelmemesi ya da direncinin tahmin edilememesi nedeniyle tanısız güçlükler de doğurur. Seyahatle ilişkili cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları engellemek ya da azaltmak için bazı tedbirler alınabilir: Cinsel yolla bulaşı tam olarak engellemenin tek yolu güvenli olmayan cinsel ilişkiden uzak durmaktır. Kondom kullanımı, bulaşı önemli ölçüde azaltır. Temasta bulunulan kişinin ve içinde bulunduğu bölgenin özelliklerinin bilinmesi, etkeni ve olası direnci tahmin etmede çok yarar sağlayacaktır. Hızlı teşhis ve tedavi hem komplikasyonları azaltacak hem de hastalığın yayılımını azaltacaktır. Cinsel yolla bulaşan bir hastalık saptanınca diğerleri de akla gelmeli ve taranmalıdır.

Artan seyahat ile birlikte cinsel yolla bulaşan hastalıklar da önemli, tüm dünyayı ilgilendiren sağlık sorunu olmaya devam etmektedir. Bazı önleme, saptama ve tedavi etme yaklaşımları, bu hastalıklarla mücadelede önemlidir. Ancak seyahatle ilişkili cinsel yolla bulaşan hastalıkları önlemenin en önemli aşaması, güvenli olmayan cinsel temastan uzak durmaktır.

KAYNAKLAR

1. Anonymous: Street children turn to sex-work to survive, *AIDS Anal Afr* 1995;5:6-7.
2. Gerbase AC, Rowley JT, Heymann DH et al: Global prevalence and incidence estimates of selected curable STIs, *Sex Transm Infect* 1998;74(Suppl 1):S12-6.
3. Gerbase AC, Rowley JT, Mertens TE: Global epidemiology of sexually transmitted diseases, *Lancet* 1998;351(Suppl 3):2-4.
4. Matteelli A, Carosi G: Sexually transmitted diseases in travelers, 2001;32(7):1063-7.
5. Shetty AK, Powell G: Children orphaned by AIDS: a global perspective, *Semin Pediatr Infect Dis* 2003;14(1):25-31.
6. Ward BJ, Plourde P: Travel and sexually transmitted infections, *J Travel Med* 2006;13(5):300-17.
7. World Tourism Organization: Tourism highlight 2008 edition (http://www.world-tourism.org/market_research/facts/menu.html).